

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

Циклова комісія трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Павло ЯЛОВСЬКИЙ
«09» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**
Спеціальність **014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)**
Освітньо-професійні програми **Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Кременець 2024

Писаренко В. В. Безпека життєдіяльності: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). Кременець, 2024, 17 с.

Розробник:

Писаренко Віталій Володимирович - викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

Протокол від « 1 » серпня 2024 року № 1

Голова циклової комісії _____ Віталій ПИСАРЕНКО

Вступ

Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності» займає провідне місце у підготовці майбутніх педагогів, оскільки дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків.

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Музичне мистецтво)» з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 2	Галузь знань 01Освіта/ Педагогіка	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)	
Загальна кількість годин – 60	Освітньо-професійні програми: Середня освіта (Музичне мистецтво)	Рік підготовки:
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача освіти – 2	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Семестр
		7-й
		Лекції
		20 год.
		Семінарські
		10 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		30 год.
		Вид контролю: Залік у 7 семестрі

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить 50 % / 50 %.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття здобувачами фахової передвищої освіти знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах здійснення професійної діяльності, а також формування у здобувачів фахової передвищої освіти відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Основні завдання курсу:

- формування знань, умінь і компетенції для збереження здоров'я та життя людини в сучасних умовах проживання;
- формування культури безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;
- вивчення закономірностей виникнення небезпек і особливостей впливу шкідливих і небезпечних факторів на організм людини та середовище її існування;
- набуття здобувачами фахової передвищої освіти вмінь оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту оточуючих в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій;
- формування у здобувачів освіти здатність приймати рішення щодо безпеки в межах своїх повноважень;
- забезпечення здатність майбутніх педагогів орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки;
- ознайомлення із методами і засобами попередження та зменшення впливу негативних чинників на людину, колектив, соціум у цілому;
- формування у здобувачів освіти вміння ідентифікувати небезпечні чинники природного та техногенного середовищ і віднайти шляхи відвернення їхньої уражальної дії, використовуючи імовірнісні структурно-логічні моделі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК1 Здатність враховувати в освітньому процесі вікові особливості учнів.

СК2 Здатність до використання предметних знань в освітньому процесі.

СК8 Здатність до забезпечення сприятливих умов в освітньому середовищі для кожного учня відповідно до його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Програмні результати навчання

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» сформульований у таких програмних результатах навчання:

PH1 Здійснювати професійну діяльність державною мовою як усно, так і письмово.

PH2 Застосовувати ефективні моделі міжособистісної комунікації як в професійній діяльності, так і поза її межами.

PH4 Враховувати вікові особливості учнів в освітньому процесі для забезпечення його ефективності.

PH5 Забезпечувати досягнення результатів навчання, визначених Державними стандартами освіти та типовими освітніми програмами.

PH6 Застосовувати міжпредметні зв'язки та інтеграцію змісту різних освітніх галузей в освітньому середовищі.

PH10 Планувати освітній процес залежно від мети, індивідуальних особливостей учнів, специфіки діяльності закладу освіти.

PH15 Застосовувати основні стратегії поведінки щодо попередження булінгу та протидії різним проявам насильства.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик як кількісна оцінка небезпек.

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Тема 2. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних

явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації, провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної небезпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо вибухонебезпекою. Показники пожежо вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режим захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів небезпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною небезпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, переробляння або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Змістовний модуль 2. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.

Тема 5. Застосування ризик орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.

Загальний аналіз ризику і проблем безпеки складних систем, які охоплюють людину (керівник, оператор, персонал, населення), об'єкти техносфери та природне середовище. Індивідуальний та груповий ризик. Концепція прийнятного ризику. Розподіл підприємств, установ та організацій за ступенем ризику їхньої господарської діяльності щодо забезпечення безпеки та захисту населення і територій від НС. Управління безпекою через порівняння витрат та отриманих вигод від зниження ризику.

Головні етапи кількісного аналізу та оцінки ризику. Методичні підходи до визначення ризику. Статистичний метод. Метод аналогій. Експертні методи оцінювання ризиків. Застосування у розрахунках ризику імовірнісних структурно-логічних моделей. Визначення базисних подій. Ідентифікація ризику. Розробка ризик-стратегії з метою зниження вірогідності реалізації ризику і мінімізації можливих негативних наслідків. Вибір методів (відмова від ризиків, зниження, передача і ухвалення) та інструментів управління виявленим ризиком.

Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС.

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні. Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Основні показники рівнів небезпеки регіону, де знаходиться ВНЗ, які внесено у Паспорт ризику виникнення надзвичайних ситуацій області. Загальні засади моніторингу НС та порядок його здійснення. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Управлінське рішення, його сутність, правове, організаційне, інформаційне та документальне забезпечення. Загальна технологія та моделі прийняття управлінських рішень. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Спеціальні об'єктові навчання і тренування. Функціональне навчання керівних працівників і фахівців, які організують та здійснюють заходи у сфері цивільного захисту.

Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

Тема 7. Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.

Порядок надання населенню інформації про наявність загрози або виникнення НС, правил поведінки та способів дій в цих умовах.

Сутність і особливості оперативного управління за умов виникнення НС. Міські, заміські, запасні та пересувні пункти управління в НС. Спеціально уповноважений керівник та штаб з ліквідації НС. Сили і засоби постійної готовності.

Мета і загальна характеристика рятувальних та інших невідкладних робіт. Техніка, що застосовується при ліквідації наслідків НС. Розрахунок сил та їх ешелоноване угруповання. Склад та завдання угруповання сил першого, другого ешелонів та резерву. Організація взаємодії сил при проведенні аварійно-рятувальних робіт та основних видів забезпечення у зоні НС.

Здійснення карантинних та інших санітарно-протиепідемічних заходів. Технічні засоби і способи проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції території, техніки, транспорту, будівель, приміщень, одягу, взуття і засобів захисту, продовольства, води, продовольчої сировини і фуражу. Дезактивуєючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		лекції	семінарські	практичні	лабораторні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек.						
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек	6	4	-	-	-	2
Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти	8	4	2	-	-	2

економіки.						
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	14	4	2	-	-	8
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	10	2	2	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	38	14	6	-	-	18
Змістовний модуль 2. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Управління силами та засобами об'єктів господарювання (ОГ) під час НС.						
Тема 5. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	6	2	2	-	-	2
Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення у НС.	14	2	2	-	-	10
Тема 7. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	2	2	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	22	6	4	-	-	12
Усього годин за навчальним планом	60	20	10	-	-	30

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності.	2
2.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек	2
3.	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2
4.	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки (продовження).	2
5.	Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	2
6.	Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах.	2
7.	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості.	2

	Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС.	
8.	Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	2
9.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення НС. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення НС.	2
	Управління силами та засобами ОГ під час НС.	2
Разом		20

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2
2.	Небезпеки техногенного походження та безпека в умовах надзвичайних ситуацій.	2
3.	Психофізіологічні особливості людини та безпека життєдіяльності.	2
4.	Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС.	2
5.	Надання долікарської допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.	2
Разом		10

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми, що виноситься на самостійне опрацювання	Кількість годин
1.	Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності. Таксономія небезпек. Розглянути культуру безпеки, як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства; аксіоми безпеки життєдіяльності. Ознайомитись з одиницями виміру показників класифікаційної ознаки НС та їх пороговими значеннями у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності.	2
2.	Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС. Ознайомитись з паспортами безпеки потенційно	2

	небезпечних об'єктів; об'єктами підвищеної безпеки та їх класифікацією.	
3.	Природні безпеки та їх наслідки. Правила поведінки при надзвичайних ситуаціях природного характеру	2
3.	Техногенні безпеки та їх наслідки. Ознайомитись з комплексом робіт на об'єкті з попередження НС, викликані аварією з викидом небезпечних хімічних речовин, локалізацією та ліквідацією наслідків забруднення місцевості, води, продовольства з урахуванням чинних галузевих норм і правил хімічного контролю.	2
4.	Техногенні безпеки та їх наслідки. Дорожньо-транспортна аварійність і безпека руху. Причини дорожньо-транспортних пригод /ДТП/, їхня кількість і оцінка. Результати аналізу дорожньої поведінки водіїв. Поведінка дітей на дорозі. Засоби безпеки транспортних засобів.	2
5.	Радіація. Наслідки її впливу на навколишнє середовище, життя та здоров'я людей. Знати основні вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики.	2
6.	Техногенні безпеки та їх наслідки. Дія шуму і вібрації на організм людини. Електромагнітні поля (ЕМП) і випромінювання.	2
7.	Соціально-політичні безпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС. Ознайомитись з класифікацією об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій; аналізом аварійних ситуацій під час технологічного тероризму; антитерористичними критеріями оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної безпеки; професіями підвищеного ризику; психофізіологічним впливом оточення на людину.	4
8.	Соціально-політичні безпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС. Здоровий спосіб життя і механізми його формування.	2
9.	Правове забезпечення безпеки життєдіяльності на виробництві та у побуті. Ознайомитись із структурно-функціональною схемою державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу та повноважень органів влади; порядком підготовки матеріалів, на підставі яких надається експертний висновок щодо рівня НС.	2
10.	Менеджмент безпеки, правове забезпечення та	4

	організаційно-функціональна структура захисту населення у НС. Управління силами та засобами ОГ під час НС. Надзвичайні ситуації воєнного часу. Вплив застосування сучасної зброї масового ураження і звичайних озброєнь на промислові об'єкти і людей. Дії населення в умовах надзвичайних ситуацій військового характеру. Правила поведінки в умовах надзвичайної ситуації військового характеру.	
11.	Надання долікарської допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.	4
Разом		30

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на семінарських (практичних) заняттях

1-2 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки в інтонуванні мелодичних конструкцій.

3 бали – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

4 бали – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

5 балів – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

8. Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності здобувачів фахової передвищої освіти та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутніх учителів з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

Із метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу, а саме: лекції (лекція-інформація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-демонстрація, лекція-візуалізація) семінарські заняття, самостійна робота, спостереження, аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, брейнсторм, метод проєктів тощо.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

9. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Відповідно до специфіки фахової підготовки здійснюються такі методи контролю:

1. Поточний контроль (має на меті оцінити роботу студентів за всіма видами аудиторної роботи):
  - усне опитування, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання;
  - перевірка виконання домашніх завдань, практичних завдань, вправ, кейсів;
  - експрес-тестування;
  - самооцінювання та взаємооцінювання;
2. Підсумковий контроль (проводиться з метою оцінювання підсумкових результатів навчання) у формі заліку.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності»

Оцінку «5», «відмінно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;
- вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу.

Оцінку «4», «добре» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях;
- може визначати тенденції та протиріччя процесів;
- робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання;
- відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної;
- здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти, який:

- володіє достатньо повними знаннями, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність.

- відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента;
- здатен опрацювати матеріал самостійно.

Оцінку «2», «незадовільно» – заслуговує здобувач фахової передвищої освіти, який:

- фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу з безпеки життєдіяльності, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;
- має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення навчальної дисципліни;
- демонструє елементарні знання теоретичного матеріалу; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена;
- не здобув практичних умінь і навичок, необхідних для діяльності в закладах загальної середньої освіти;
- не вміє логічно мислити і висловлювати свою думку.

10. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни «Безпека життєдіяльності».
2. Конспекти лекцій.
3. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Безпека життєдіяльності».
4. Періодичні видання, методичні посібники, мультимедійні презентації за змістом тем.

1. Рекомендована література

Основна

1. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності : навчальний посібник. Харків : Факт, 2005. 348 с
2. Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: навч. посібник. Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2006. 284 с
3. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури. 2008. 158 с.
4. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О. Безпека життєдіяльності : навч. посібник. Львів : Видавництво НУ «Львівська політехніка». 2009. 264 с.
5. Осипенко С.І., Іванов А.В. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту : навч. посібник. Київ. 2008. 286 с.

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки : навч. посібник. Київ : 2004. 328 с.
2. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. Львів : Піча Ю.В., Київ : «Каравела», Львів: “Новий Світ”, 2002. 328 с.

3. Концепція освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» / В.О. Кузнецов, В.В. Мухін, О.Ю. Буров та ін. *Інформаційний вісник. Вища освіта*. Київ : Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ. 2001. № 6. с. 6 -17.

4. Ліпкан В.А. Безпекознавство: навч. посіб. Київ: Вид-во Європ. ун-ту. 2003. 208 с.

5. Михайлюк В.О. Цивільний захист : навч. посібник. Миколаїв: НУК, 2005. Ч.1. Соціальна, техногенна і природна безпека. 136 с.

6. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. Київ : Кондор. 2003. 424 с.

7. Черняков О.Г., Кочін І.В., Сидоренко П.І., Букін В.Є, Костенецький М.І. Медицина катастроф : навч. посібник. Київ : Здоров'я. 2001. 348 с.

8. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів : Видавництво «Бескид Біт». 2005. 304 с.

9. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності : навч. посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. 2005. 301 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
5. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
6. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
8. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
9. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
10. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
11. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».